

La vida social

Gonzalo Escobar

rec que és una bona idea reunir una sèrie d'escrits de persones que han arribat de fora, que expliquin l'experiència viscuda a Catalunya i especialment a Girona. Em sembla també un

encert centrar els escrits en temàtiques diferents per tal d'intentar fer una mena de radiografia social.

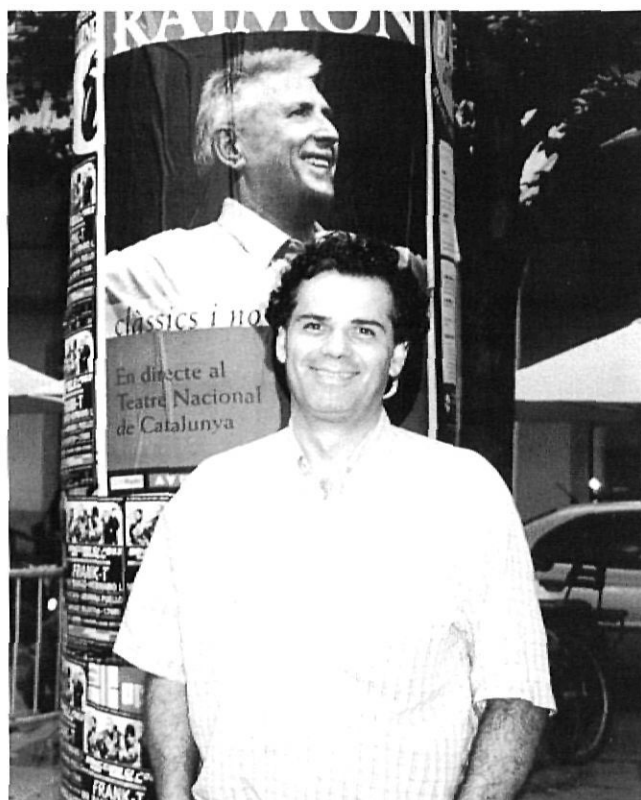
Jo he de parlar de democràcia o regulació de la vida social. I, a l'hora de posar-m'hi, tinc diverses dificultats, que es tradueixen en matisacions. D'una banda, és molt difícil parlar de democràcia sense definir abans què entenem per democràcia. Avui dia la democràcia serveix per criticar les pràctiques autoritàries (siguin de «dretes» o d'«esquerres»), però també la fan servir els autoritaris per desqualificar el que s'oposa al seu autoritarisme. És el cas, per exemple, de la «divina trinitat» (Bush, Blair i Aznar) que fan servir la democràcia per intentar justificar la seva guerra i l'ocupació militar de l'Iraq. En aquest sentit, prefereixo parlar de la informació i la participació, que entenc que són les condicions necessàries de la democràcia, més que no pas referir-me al sistema d'elecció/decisió mitjançant la votació.

Un altre problema és parlar en termes de societat (la societat catalana, o la societat gironina), com si fos un tot. M'estimo més parlar de casos i situacions i deixar que cadascú hi faci les inferències que vulgui. Penso que, com en totes les societats, aquí també hi ha una mica de tot.

Finalment, vull advertir que hi ha una gran quantitat d'aprenentatge i d'aspectes positius en la meua experiència vital a Girona i que, malgrat les discriminacions que també he patit (en la feina, a l'hora de trobar un pis...), reconec que parlo des d'una posició privilegiada, la que m'atorga la participació en l'educació i formació dels joves i en algun moment també en la presa de decisions judicials(1). Ni puc, ni vull queixar-me de la meua experiència. Ara bé, en la realitat social que ens envolta, crec que hi ha alguns aspectes que convindria canviar en allò

Gonzalo Escobar — Nascut a Medellín (Colòmbia) — Resident a Girona

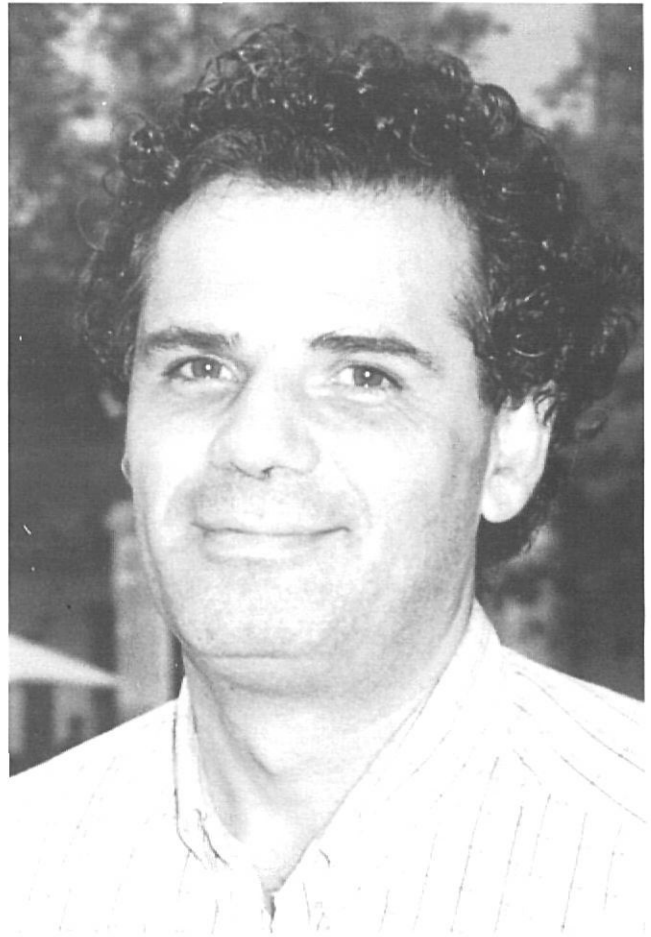

que fa referència a la informació i participació social com a base de la democràcia.

Pràcticament en arribar a Girona, una persona em va advertir: «A la societat gironina costa molt d'entrar-hi, però una vegada ets a dintre costa molt de sortir-ne». Vaig haver de preguntar-li què volia dir això. Pensava que, com en moltes altres ocasions, el llenguatge no em permetia entendre allò que em deien, malgrat utilitzar tots dos la llengua castellana. Evidentment aquesta persona va explicar-me què volia dir amb això. La primera reacció que vaig tenir, després d'haver viscut uns mesos a Madrid i quatre anys a Barcelona, va ser pensar que aquesta persona era una mica exagerada. Ja tenia algunes experiències de canvi d'entorn social i coneixia les dificultats pròpies per trobar un petit espai en el nou grup social al qual arribes. Ara, 16 anys després, segueixo sense saber què significa això d'«entrar» en la societat gironina i, per descomptat, no tinc aquest lligam que fa més difícil encara «sortir-ne».

La veritat és que conec gent, tinc el meu cercle d'amics, alguns són de Girona i d'altres són gent immigrada a Girona. Probablement existeix el que algú anomena la «Girona profunda» i probablement aquella referència que em va fer aquella persona es referia a aquest grup. Probablement també el tòpic que hi ha sobre la societat gironina, de la qual es diu que «és una societat molt tancada», fa referència a aquest grup i la seva zona d'influència. Però a Girona avui dia hi ha cada vegada més gent, gent que arriba de diferents llocs i que fa molt difícil mantenir aquesta visió. El que sí es pot viure, més que veure, és que hi ha molta gent, de «la Girona de tota la vida», que no acaba d'acostumar-se a viure i coniar en una Girona amb gent que ve de diferents indrets. Amb diferències amb altres grups, evidentment, ja que els que vénen de Barcelona són vistos, per aquesta gent, com de fora. Això fa que aquest tipus de persones siguin poc participatives en la vida social i en la resta de qüestions d'àmbit ciutadà. Per a aquestes persones hi ha els que governen i els governats, i queda poc espai per als dissidents. I per això és molt important que el qui governi sigui de casa: si ho fa bé, millor, però «en tot cas que sigui de casa nostra». No és casualitat, doncs, que l'alcaldia de Girona hagi romàs en mans d'una mateixa persona des de les primeres eleccions municipals democràtiques fins que no es va retirar voluntàriament. Ara, en aquestes darreres eleccions s'ha perdut la majoria absoluta. És probable que, en un futur, es pugui parlar de la possibilitat que el partit que ha governat fins ara perdi les eleccions. La societat gironina, malgrat les persones que encara s'acostumen a compartir-la amb altres, és cada vegada més plural i això és un fet. No es tracta, doncs, d'acceptar o no aquest fet, es tracta d'adaptar-se a aquesta nova realitat.

També només d'arribar a Girona em va cridar l'atenció que una de les pràctiques que havia après, amb veritable plaer, i que

em pensava estesa per tot Espanya, que consisteix a reunir-se a la sortida del treball per prendre alguna cosa i fer l'última conversa abans d'anar a casa, aquí no existia. De fet, pràcticament no hi havia bars, terrasses..., espais on la gent es pogués reunir. Recordo el primer o segon dia d'haver arribat, després del trasllat, i encara amb la boca resseca del treball, d'haver sortit amb la meua companya a prendre una copa, després de menjar un entrepà, i tot estava tancat. La Rambla era deserta. L'endemà vaig comprar unes cerveses per tenir-les a casa. En aquella època era molt difícil trobar un bar després de les nou del vespre. Hi havia pocs espais per a activitats socials.

Em va cridar l'atenció, també, les poques sales de cinema que hi havia. A més, si no anaves aquella setmana a veure la pel·lícula que t'interessava, a la propera la programació ja havia canviat. Era molt difícil trobar un lloc on conversar a la sortida del cinema. Jo vivia al centre i molta gent sortia, pràcticament a la mateixa hora cada dia, a fer el mateix passeig: Rambla avall i Rambla amunt. Quan es va reformar el carrer Santa Clara, el passeig es fa ver una mica més llarg: la Rambla per baixar i el carrer Santa Clara per pujar. Aquesta manca d'espais col·lectius dificulta la interrelació entre les persones. Avui, com no podria ser d'altra

manera, segueix existint el tradicional passeig entre la Rambla i el carrer Santa Clara, però fins i tot aquests espais han canviat la seva fesomia. Jo també sóc un nostàlgic de les botigues tradicionals i dels artesans i he sentit com una pèrdua la desaparició de la sabateria del costat de casa, però no he sentit que ho fos la desaparició de la botiga que venia estampes religioses. En tot cas crec que, amb una adequada planificació i desenvolupament urbà, tothom pot viure i conïure.

Ara a Girona, amb l'arribada de gent jove per estudiar a la Universitat, de gent que ve d'altres països i amb l'expansió de la ciutat, hi ha moltes sales de cinema, hi ha molts bars i la gent comença a trobar-se sovint en aquests espais. Un símptoma de progrés, en aquest sentit, és que han disminuït les sucursals bancàries i han augmentat les terrasses.

Una altra vivència té a veure amb una qüestió que encara em crida l'atenció. Ja tinc edat suficient com per saber que les coses no són mai el que semblen. Però a Girona això és molt més accentuat o experimentat de forma diferent. Un detall molt revelador d'aquesta realitat és l'expressió «aquest és un bon noi». Molta gent a Girona sembla que fa un esforç per aparentar allò que no és. I fins aquí res de particular. El realment curiós és que es fa a la inversa del que es fa en altres grups socials. S'esforcen per amagar allò que es té o allò que s'és o que es pensa, i no pas per donar la impressió d'això que es desitja i no es té. Sovint, després de parlar amb una persona, es fa difícil saber què pensa, quina orientació política té, si és creient o no, per no parlar d'allò que és absolutament impossible de conèixer: si pertany a l'Opus Dei, o si té o no té diners.

És com si en la història de Girona hagués passat un episodi molt vergonyós que hagués generat una tradició d'amagar la realitat social. Com si tenir diners significués que t'has apropiat d'allò que no et pertany, com si haguessis desposseït algú i això t'impedís d'aprofitar-ho. Una sensació estranya i difícil d'explicar. És com si la boira de Girona, a la qual fa referència Josep Pla, fos no només un fenomen climatològic sinó també social. Aquesta boira social dificulta el coneixement de la realitat social i de les problemàtiques que l'envolten, cosa que fa més difícil la comprensió i la participació social.

Finalment, encara em crida l'atenció que, malgrat que tothom va pràcticament als mateixos llocs, molta gent de Girona no saluda. Al començament pensava que era que estaven concentrats en les seves coses, o que tenien problemes de visió. Però després em van explicar que no, que efectivament hi ha gent que no saluda pel carrer. Les relacions socials al carrer a Girona són escasses, i quan es produeixen són curtes, fredes, se sintetitzen en monòlegs. Això fa que el coneixement que es té de les persones no surt de les trobades cara a cara amb aquella persona, sinó d'allò que s'explica d'ella. Hi ha una gran difusió de la cultu-

ra de parlar en privat dels altres i per tant es perd la possibilitat de parlar de nosaltres mateixos.

Hi ha molta gent que no sembla estar compromesa a participar en la societat amb les altres persones: amb en Joan, que treballa al bar del costat; amb la Maria, la mare de l'Eulàlia, que dirigeix l'oficina de la sucursal bancària del costat; amb en Pere, el manetes que viu al pis de sota. Sembla una societat en la qual preval el rol: el cambrer del bar del costat, la directora de la sucursal del banc, el conductor de l'autobús. I el poc coneixement que es té de les persones surt d'allò que se n'explica. Hi ha, doncs, molta gent que no té cap implicació social. Que no participa del seu entorn i viu en un món on no hi ha persones sinó rols i explicacions, per part d'altri, d'allò que és i fa una persona, de la qual es té una referència pel rol que compleix. Aquestes persones no se senten implicades en els problemes socials i, evidentment, no participen en la seva gestió i resolució. Per a elles, les coses anaven millor abans. Quan no havia arribat tanta gent. A diferència d'altres, crec que aquesta tendència no va canviant. Crec que Girona, i en això no es diferencia pas d'altres societats, es desenvolupa sobre el model de rols socials en què no es té un coneixement de les persones de l'entorn i de la seva problemàti-

ca. Hi ha molta gent que no s'interessa per conèixer les persones i es conforma amb conèixer el seu rol, i en tot cas per saber allò que diuen d'ell. Aquesta falta de coneixement de les persones i dels problemes socials que les envolten no afavoreix una adequada participació social.

En aquest sentit penso que Girona té un gran repte. És una condició necessària per al desenvolupament d'una societat que la gent conegui les persones que l'envolten i els problemes del seu entorn i que s'impliqui i participi en la seva gestió i resolució.

Aquesta dinàmica perversa d'objectivar les persones en rols, de canviar els contactes cara a cara per tal d'obtenir el coneixement de les persones per allò que se n'explica d'ella i d'encomanar a l'Estat o a les administracions que ens gestionin i resolguin tots els problemes, només es pot canviar des de l'educació i amb l'educació i la construcció d'espais de participació ciutadana. Convido, com a un punt de partida, que els ajuntaments, amb el veïnat, s'enfrontin als problemes de racisme i de xenofòbia que existeixen.

Seria un bon començament.

(1) Nota dels coordinadors: Gonzalo Escobar és professor de la Universitat de Girona i, durant un temps, ha fet de magistrat de l'Audiència de Girona.

